

והחל לפתוח את שערו לצבא הגרמני, מתחת לאפס של האנגלים. האנגלים התכוונו, אפוא, לכיבוש סוריה ולבנון. תכונה זו הייתה מורגשת היטב בצפון הארץ. מחנות צבא צצו לפתע בכל מקום, לרבות בעמק, ובזמן שעבדתי בשדות "מולדת" ביקשה יחידת חיילים במדים צרפתיים הכוונה והזרכה. היו אלה היחידות הראשונות של צבא זה גול, שהצטרפו אל האנגלים לפני הפלישה לסוריה. כך היה המצב גם ביעדנו הבא - נהריה.

לנהריה הגענו ימים מספר לפני חג השבועות. בנהריה הייתי כבר קודם לכן. קרובים רחוקים של אמי, משפחת פלאטו, התיישבו שם עם עלייתם לארץ ב-1936 ופתחו מסעדה קטנה, שהתרחבה מהר מאוד לבית קפה וראשיתו של בית הארחה. הקרבה המשפחתית הייתה מעט מאולצת. גבי אלה פלאטו הייתה אחותה של אלמנת אחיו הבכור של אבי, שנפל במלחמת העולם הראשונה (אחות זו, שנישאה שנית, נספתה עם כל משפחתה בשואה פרט לשני בניה המבוגרים יותר - מרטין וקורט רדצ'בסקי, שהספיקו להגר לארגנטינה). למר פלאטו הייתה חנות לנעליים בגרמניה. לפתיחת מסעדה בנהריה הגיע בדרך אגב, כשפתח תחילה מטבח לפועלים הרבים, שעסקו בבניית נהריה. למשפחת פלאטו היו שתי בנות, רות הקטנה, אז בת 12, ואילזה הבכורה, שכבר הייתה נשואה לדוד בוטסהיים (שעיברת את שמו למאירי) ואם לנעמי בת השנתיים. כבר בביקורי הראשון בנהריה ב-1938, קפה פלאטו היה בית קפה נאה, מרווח, עם מדשאה מסביב, שבחודשי הקיץ הגדיל באופן ניכר את מקום קבלת האורחים, עם שולחנות קטנים ושמשיות. פלאטו הזקן ניהל את העסק, אך היה נראה לי שחתנו דוד היה איש המקצוע. על מרקם היחסים במשפחת פלאטו ניתן לנו ללמוד בזמן שהותנו בנהריה.

משפחת פלאטו קיבלו אותנו יפה מאוד; מיד פתחו לנו חדר אורחים בצריף ההארחה, שעמד סמוך לבית הקפה ובחלקו האחורי כלל גם את מגורי המשפחה. אחרי ביקורי הקודמים כבר לא הייתי זר להם. הם הבינו מיד, מה הביאנו לנהריה - קיבוצניקים שמחפשים את המחר, נהריה הייתה מלאה בהם. בהתחלה לא אמרנו הרבה, רק שגני רכשה ניסיון בטיפול בתינוקות ועבודה עם פעוטות - אך לי לא הייתה התמחות מקצועית להציע. היה עלינו להתמודד עם שוק העבודה.

למחרת בבוקר הסתובבנו קצת בנהריה. נהריה נוסדה ב-1933 או 1934, כמושבה חקלאית ע"י יהודים יוצאי גרמניה. המייסדים, רובם ככולם בעלי אמצעים, התארגנו בעמותה, "חברת נהריה בע"מ" שהיא, בדומה לגרעין התיישבותי, קיבלה את שטח ההתיישבות מידי הקרנות הלאומיים לפרצלציה ולחלוקה למתיישבים. איני יודע אם היו זכאים לקבל תקציב התיישבותי. למעשה התעניינתי בחברה כשביקרתי עם אמי ביוני 1938 והוסבר לנו, שיחידה בת 9 דונם, עם בית מגורים קטן, לול ל-100 מטילות ודונם או שנים נטועים עצי פרי, הייתה צריכה לעלות בין 1000 ל-2000 לירות; יהודי מן השורה, בעל סרטיפיקאט של 'קפיטליסט' לא הגיע עם הרבה יותר מ-1000 לירות סטרלינג. איך מקימים משק חקלאי? 'חברת נהריה', כמוסד מיישב, הבטיחה לדאוג להזרעה מתאימה. אפשר היה לרכוש יחידה לא חקלאית לפיתוח מלאכה או מסחר, אך איני זוכר באילו תנאים. בביקורי הראשון בנהריה, ביוני 1938, כבר לא נותר הרבה מהחקלאות. חיש מהר התברר, שעצי פרי נשירים אי אפשר לגדל שם. מליחות האוויר והרוח הימית דיכאו את הצמיחה. ובלאו הכי למתיישבי נהריה לא היה עניין מיוחד בחקלאות. הם היו מבוגרים יותר מאנשי 'החלוץ' שעברו הכשרה באירופה. חלקם המשיכו לגדל עופות וניסו עצמם בירקות בחלקות הקרקע היותר כבדות ואחדים גם במשק חלב, אולם להתחרות בחקלאים הערבים שבסביבה לא יכלו. אך כאנשי עסקים מלידה גילו מהר את האוצר הטמון בנהריה וחוף ימה: התיירות. כבר ב-1938 הייתה תעשיית הארחה מפותחת בנהריה וב-1941 עמדה בהחלט ברמה אירופאית. נהריה הייתה דומה להרבה ממקומות המרגוע הקטנים שבחוף הים הבלטי בגרמניה, עם בתי הקפה והמסעדות המבריקים, בתי הארחה ופנסיונים (בית מלון ממש טרם הוקם) - ובשפה המדוברת ברחוב, גרמנית.

בסיומנו בנהריה בבוקר זה לא יכולנו שלא להרגיש בתכונה המיוחדת ובפעילות קדחתנית ברחוב הראשי, שחוצה את העיירה מהכניסה עד לחוף הים. כבר בארוחת הבוקר שמענו מפי פלאטו, שנהריה מתכוונת לאורחים רבים לחג ולמעשה כל מקומות הלילה כבר הוזמנו מראש. גם הנציב העליון, בכבודו ובעצמו, הודיע על בואו הלא רשמי וכוונתו לבלות את החג בנהריה (אני חושב שהחג הנוצרי באותה